

SZEGEDI MUNKÁSELET

Könyvre jut forint

Egy árleszállítás margójára

KÉPERNYŐ

Írás és eklézsia

1 Kinyitom az egyik szemem, hegyezem az egyik fülem; ezt látom, ezt hallok: a legszívesebben reggel kezdve, este végezve öblögetnek torukukat a munkások. Mindennapi szórakozásunknak ez a legfőbb, egyszerre egészséggrontó és pénzpusztító formája. Reszelnek, kalapálnak annyit, hogy családjukat — persze az asszonyi kereset támogatásával együtt — úgyahogy eltartsák, meg ilyen és olyan ráadásmunkákkal annyit, hogy naponta, s kedvük szerint kortyolgassanak. Könyv, jó ha egy-kettő porosodik otthonuk polcain; az ajándékul felkínált színházi jegyet elutasítják; a mozinézéstől leszoktak. Rádiójuk, ha felkattintják, magyarnótát bömböl, s örökösön fénylő tévéjüket is csak akkor figyelik jobban, ha a műsorban ott lapul a varázsszó: krimi. Az újságokból a sporthíreket olvasják el; s csak kórsó sörök, nagyrőcsök társaságában is érthető viccekért, képeikért vesznek néha egy-egy hetilapot.

Kinyitom a másik szemem, hegyezem a másik fülem; ezt látom, ezt hallok: a legszívesebben reggel kezdve, este végezve tudóskönyveket forgatnának a munkások. Jegyzetelnének, vitakoznának, s gyűjtenék halomra a sok diplomát. Kocsma, toroköblögetés? Nagy elvétele, hosszú unszolás eredményeképp. Mozi, színház? Az viszont hétről hétre, hónapról hónapra, lankadatlanszerűen elcsúszhat. Csak így a könyvvásárlás, amelynek részletei nőnek, nőnek, s dehogyan is akarnak apadni. A rádióból csak, klasszikus muzsikát hallgatnak a mind iskolázottabb fülök, és a televízió is, ha a megszabott időben kinyitják, csak dráákat sugároz, valamint észcsiszoló vitamisorokat.

Egyszerre nyitom ki mind a két szemem; egyszerre hegyezem mind a két fülem: no bizony, mi lehet itt az igazság?

2 — Mi lehet itt az igazság? Soczó Kornél, a Szegedi Asztalos Ktsz asztalos szakmunkása — egyben városi ifjúgárda parancsnok, egyben üzemi könyvbizományos — bizony a vállát vonogatja. — Nem nagyon lehet a szórakozás, a munka utáni időtöltés dolgában biztosan itélni — mondja. — Ki így, ki úgy csorgatja el a maradék forintokat. Van, akinek tényleg a sör meg a fröccs az első, de azért szép számmal akadnak már olyanok is, akik az értelmesebb dolgokra is bőven költenek. — Jó, biztosan itélni tényleg lehetetlen, de a mindennapi tapasztalatok alapján egy-két következtetés mégiscsak levonható. Kezddük talán ott, hogy miről folyik legtöbb szó két megszokhatatlan mozdulatsor között.

Tünődés nélkül hangzik a válasz:

— A sportról! Nálunk legalábbis a sportról. Hosszú lenne elsorolni, hogy mi mindent vállalnak egy-egy jó meccsért a nálunk dolgozók. Kelnek kora reggel, átbiciklizik a vasárnapiakat, csak el ne szalasszanak egyetlen mérkőzést sem.

— No, jó! Elő a foci, meg ami velejár. De a leggyakoribb beszédtemák közül a második?

A homloktráncolás most már hosszabb. — Talán a mozi. Mármost a fiatalabbak között. Azok ugyanis még hétről megveszik azt az egy-két jegyet. Az idősebbek viszont szép csendesen leszoknak róla; az ő szemük rongálására —

ahogy mondják — épp elég a tévé.

— És a minden esti adásokról esik-e szó?

— Esik, esik, de azokról már kevesebb. Majd mindenki látta, majd mindenki hallotta őket — a krimiken meg a Kloss-féle sorozatokon kívül minék azokat emlegetni...

— Színház?

— Ahogy utána számolok, a mi nyolcvan adigozónk körül csupán kettőnek van bérlete. Ok, úgy tudom, vannak. Megneznék minden előadást, de a többiek...

— Múzeum?

Szó nélkül, félreérthetetlen kártárás.

— Mit lehet beszédtemaként kérdezni még. Ja, a könyv?

Váratlan jó kedvvel, s szinte jegyezhetetlenül hosszasan szól most a válasz:

— Igen, a könyv! Evék óta figyelem, tudom, hogy egy-egy munkás pénztárcájából mennyi forint ment el a könyvre. Van egy kis háztatistikám is; e szerint legalább 80 forintot költenek szakkönyvekre, egyéb kötetekre a műhelytársak. De ha a részletfizetési bejegyzéseket nem tudnám, ezt a meg-növekedett könyvszeretet akkor is a szemembe tűnne. Megyek ide, megyek oda, gyakran mutatkoznak meg előttem a munkások. Egyet sem láttam még könyvespolc nélkül! A legkisebb szobákban is ott sorakozik negyven, ötven, száz, két-száz kötet. És a sport mellett — úgy hiszem, úgy tudom — egy-egy új olvasmány, a leg-többször visszatérő beszéd-tema. Mondom, a könyv, a könyv, a könyv...

3 No, eddig igazán érdemes volt eljutnunk!

Miképp érdemes volt a mondottak hitelesítésül megfogadni — igaz, csak futtában — néhányat a könyvvásárlók, —gyűjtők táborából.

Hogy miféle kötetek sorakoznak azokból a boltokból való poltitúros, meg otthon barkácolt, lakkozott polconkon? Többségükben szakkönyvek. „Népszerű” kiadásban persze, de a mindennapi

munkát segítő tanácsokkal, utasításokkal. Nagyobb kötetcsoporthoz általában az ismeretterjesztő és politikai kiadványok gyűjteménye. Nagyon népszerűek, s szinte mindenfelé láthatók az *Unisersum-sorozat* darabjai. Csakúgy azok a hasonlóképp puhatáblás könyvecskek, amelyek a mostani világ egy-egy nagyobb eseményéről szólnak, több képpel, mint betűvel. Novellák, regények? Azok már kisebb számban, s inkább egy szobadekoráció-nak sem rossz, szépkiésműsorozat darabjaiként. Kivétel persze e műfajoknál is akad. Főképp két magyar író nevéhez kapcsolódó ki-vétel...

Igen, helyes a tippelés: *Berkési András és Szilvási Lajos neve még a legkisebb könyvgyűjteményekből is elővillan.*

Soczó Kornél szerint is, meg mások szerint is azért, mert tárgyilagossá, őszinte-képet adnak a mai fiatalokról. *A máról írnak — a mának.*

A máról írnak — a mának...

Alighanem itt, ezzel a valódinak vélt, de már sokak által és sokféleképpen „könynyűnek talált” igazsággal lehetne megtalálni a munkások művelődésének archimedési pontját. S valahogy úgy, hogy az arra hivatottak kellő tapintattal, de kellő szí-vóssággal megértetnék, hogy ez a legszenvedélyesebben szeretett irodalom még mindig csak *féltirodalom*, s hogy a jó szokássá vált olvasgatásban is mindenki előtt ott magasodnak a meg-mászható — sőt, saját érd-ekből megmászandó — grádicok. Azok a grádi-cok, amelyek felsőbb fokai-ról körülnézve, már nem-csak a könyvek hatalmas birodalma tűnik szebbnek, hanem bizony minden olyan tartomány is, amelyet az emberi szellem a történelem során kiépített, felvirágoztatott.

Nem elképzelhetetlen ez most, amikor már a legla-posabb bukszákból is majd-minden családban rendszeresen jut könyvre néhány forint...

Akác László

Talán nem is maga a tény a legfontosabb abban, hogy az Éliker a burgonya árát kilónként 40 fillérrel leszállította. Kilónként 40 fillérrel, ami mázsánként 40 forintot tesz ki. Igaz, maga a tény is fontos a vásárlók számára. Nevezetesen az, hogy össze, abban az idő-szakban, amikor sok háztar-tás egyszerre vásárolja meg téli krumplikészletét, má-zsánként 40 forinttal olcsó-ban kapja azt meg. Tehát a tény is fontos. Már csak azért is, mert a burgonya az egyik legfontosabb népelel-mezési cikk. A tényen túl azonban a szemléletről is szólni kell.

A szemléletről, amely arra buzdít egy vállalatot, hogy éppen a szezonban, ab-ban az időszakban, amikor a legkeresettebb egy cikk, le-szállítsa az árát. Még hozzá nem is kampány jelleggel, egy-két napra, hanem de-cember 31-ig. És ez a szem-lelet javarésben az árak mostani szabadabb mozgásá-ból és gazdálkodási érdekekből táplálkozik.

Nem mindegy ugyanis, hogy a vállalat 200 vagy esetleg 50 vagon burgonyát tart-e raktáron. Nem, mert a nagyobb mennyiség más árak elől foglalja el a he-lyet, és így lassítja azok forgalmát is. Ennek kárát látja a vállalat és a vevő is. Hogyan lehet segíteni ezen? Olcsóbban adják a burgo-nyát, érdekeltté téve a vá-sárlót abban, hogy most szerezze be a félre szüksé-ges mennyiséget. Segítsen a vállalat raktározási gondja-in. Így aztán mindkét félnek megéri az olcsóbb ár beve-zetése.

Sz. I.

Szabolcs után itthon...

Mint régről maradt törzsi varázsló, úgy áll rohamöl-tözetében egy diák a sátor aj-tájában az egyik képen. Hi-deg volt akkor, eső esett, szél fújt. Hogy mi volt még? Egy másik kép alá azt írták: Aki nem tud úszni, ne men-jen Szabolcsba!

A szegedi Vedres István Építőipari Technikum emeleti klubjában rendezték vi-sélt dolgoikról a szabolcsi építkezésekről kiállítás-t a diákok. Beszélnek a képek, de érdemes arra is figyelni a képek nézése közben, amit

szóval mondanak a gyere-kek. Ez a kiállítás így „han-gosítja” teljes.

Igazság szerint korábbi idő-vel kell kezdenünk az írást. Amikor a víz jött, a mi di-ákjaink azonnal mentek ho-mokzsákot tölteni. Először csak műhelygyakorlatok ide-jében, aztán máskor is.

Szabolcsba akkor mentek, amikor a víz is menőben volt már. Most a kiállítás képei között idézzük föl az ottani napokat.

Nem fogadtak bennün-ket kitörő örömmel, az biz-tos — mondja az egyik diák. Az igazgató is közbeszólt, az-zal kezd, hogy amikor elő-ször látogatába ment a diák-jaihoz, a minisztérium embe-rei így bocsátották útjára: ne lepődjön meg, lehet, hogy olyan hangulatot talál ott, amire innen gondolni sem le-het. Igazuk volt a miniszte-rium embereinek, valóban úgy fogadták a gyerekeket, hogy minek jöttek. Építeni tudó felnőtteket ígérték, nem gyerekeket. Mire az igazgató odaért, akkorát fordult még-is a világ, hogy a miniszte-riumi útrabocsátónál is na-gyobb meglepetésben volt ré-sze. Így fogadták a falube-liek: áldja meg a jó isten a gyerekeket minden lépésé-t. Ahogy szaporodtak a kiá-sított árkok, a betonozott alapok, ahogy emelkedtek a falak, úgy változott a hangulat egé-szen az isten áldásáig.

Nézzük a következő képet. Segít a család. Aztán ilyen képek jönnek sorban. Mindre azt mondják a gyerekek: minden háznál segítettek. A diákok összes tudásukkal szakiparosként dolgozhattak, a segédmunkás minden föl-adatát a családbeliek látták el. Adták kézbe a téglát, maltet, mindent, hadd nő-jön a fal. Mutatják a gyere-kek azt a képet is, amely-ken egy néni keze maga is ra-ka a falat. Eltanulta a gyere-kektől. Egy másik kép a Népszabadságból van, aláír-va semmi. — Nagy Józsefné — mondják kórusban a fiúk.

Mit akar a XVII. századi Erdélyben a „szélmalmok földjéről poklok malmai kö-zé” hazajött Misztótfalusi Kis Miklós? Egységes he-lyesírást, szép és okos köny-veket, világosságot, művel-tiséget. Olyan társadalomban, melynek polgárai „inkább hajdúnak, mint mesterem-bernek” valók, ahol ha víz-be fullana, a konzisztórium utasítás nélkül alig szá-míthatna mentőővre. Sorsa akkor fordul tragikusra, mi-kor a magas rangú patrónus és barát, Bethlen Miklós ta-nácsára kényszeredetten be-lemegy az eklézsiamegköve-tés kegyetlen szertartásába. Elbillen a lélek egyensúlya, a megtört, beteg ember még övéiben is csalatkozik. „Eget engem az engesztelé-sük” — suttogja az utolsó monológot, amivel a szerző kissé váratlan berekeszti a drámát. Váratlanul? Látszó-lag igen. Valójában nyilván-való, Németh Lászlónak már nincs mit hozzátennie.

Hogyan tetszett a darab? Lakonikusan leírhatom: a színházban is Németh László-párti vagyok. Könyv-drámától, a konfliktusokat eszmei síkon hagyó drama-turgiájával, az intellektus mögött lemaradó cselek-ménybonyolítás, színpadiat-lanság ismételtelen felemlít-hető kívánságlistája ellenére is. De az lehet a rendező Hajdú Miklós is, hiszen a szavak súlya mögé oly nesztelenül hívja vissza és teszi készenlébe színházu-rus hadseregét, hogy ne za-varja a szép szavak pótlájá-nak izgalommal lesett gon-dolatmenetét.

N. I.

Mérlegen a forráskúti népművelés

Nem hiszem, hogy a népművelés Csong-rád megyei történelmében egyetlen mű-velődési ház munkatervét — és az ebből látható népművelési munkát — ennyi szakértelmekkel, ennyire alaposan, minden apróságra kitérve, ennyi jóindulattal bí-rálták volna. Vasárnap délelőtt a megyei módszertani központ különjáratú autó-busszal vitte Forráskútra a megyei főhi-vatású és tiszteletdíjas népművelőit, ve-gyék számba a jövő évi tervük elkészíté-se előtt még egyszer, mit kell szem előtt tar-taniok már most, hogy a következő esz-tendő munkája még eredményesebb le-gyen.

Megállás nélkül záporoztak fél napon át a kérdések, újabb és újabb vitatémákkal váltakozva. Az első terebélyesebb vita akörül támadt, hogy elegendő-e néhány számadat ismerése — és ismételtetése — a község életéről, lakóiról, szövetkezetéről, vagy meg kell rajzolniuk a helység le-hető legteljesebb ábrázolását szellemi ar-culatát. Az igazgatók gyűlekezete, bár sokszor saját gyakorlatuk sem ezt követte eddig, arra az álláspontra jutott, hogy műveltszetterjesztő és emberformáló mun-kánkban ezt az arcképet nem nélkülözhet-jük. A legkisebb változásokat is érzékel-nünk kell, tudnunk kell minden szellemi áramlatról, hogy a jónak azonnal helyet adjunk a művelődés házában, a társadal-munkától idegen hajtások nyesegetésére pe-dig félkészkülsünk.

Sokáig időztünk a szakkörök, művészeti csoportok és klubok — az úgynevezett

kiscsoportos népművelési formák — gond-jainál. Az egész népművelési tevékenység alapjáról, a nevelés talpkövével, a hétről hétre történő rendszeres ráhatás lehető-ségéről van szó a kérdés feszegetése köz-ben. A kiscsoportos formák minden elő-nyét nem használja ki népművelésünk. Év-ről évre ugyanazt végzik sokszor szak-rkörök, és várjuk, hogy aki iskoláit is-métlés nélkül egyszerűen elvégezte, az a népművelés áramkörébe kerülve minden évben újra tanulja, amit tavaly megtanult már. Szigorúan vett tervezési probléma ez, hiszen a folyamatosságot évekre előre kell látnunk. Nagyon élesen vetődött föl viszont — évek óta ki tudja hányadszor —, hogy rendelet is akadályozza ennek a munkának a kibontakozását. Módosításra szorul az a bizonyos 105-ös rendelet. Min-den illetékes fórumon elismerték régen, hogy sürgős változtatásra van szükség, csak éppen módosulni nem akar a ren-delet.

Nem vizsgázott jelesre a forráskúti mű-velődési ház a szakértők népes tábora előtt, de a jobbak között kell számon tar-tanunk. Még átgondoltabb, összetettebb, sokrétűbb népművelési munkára van szük-ség. Öröm hallani viszont — ez is ritka eset —, hogy ehhez az igényes munkához itt az anyagi források nyitva vannak.

A vendégként érkezett népművelők a falubeli hagyományos népi ünnepek egyi-két, a népi kupeckedés minden fortélyával teletűzdelt bő humorú szüreti mulatsá-got tekintették meg delután.

H. D.

Horváth Dezső